

Mājas pie robežas

«AUGURE»

2021.

Dzīve valsts robežas tuvumā pakļauta dažādiem noteikumiem, ierobežojumiem. Taču Igaunijas pierobežā Mārkalnes pagastā pēckara gados zemnieku sētās ikdienas darbi ritēja savu gaitu abās pusēs robežai. Pastāvēja kārtīgas kaimiņu attiecības, jo valodas barjeras nepastāvēja. Pavisam tuvu robežai, mežainos pakalnos ieslēpusies, Akaviņu ciemā atradās apdzīvota vieta Augure. Ar laiku nosaukums “Augure” palika tikai mājai, kurā dzīvoja brāļu Berkuļu- Arvīda un Helmuta ģimenes.

Tā bija senas mājas. Vissenāk celtā ēka bija klēts- 1885.g., tad piedarbs -1890.g., kūts -1910.g., istaba- 1926.g. Ēkas bija celtas no pamatīgiem laukakmeņiem. Ir bijis pamatīgs pagrabs, kuram blakus saglabājusies aizaugusi lauku ceļa aleja. Attālāk no dzīvojamām ēkām krūmu ielokā atrodas jau krietni aizaudzis dīķītis, kura malā tecināta kandža.

Ģimenes galva: Uzvārds Berkulis vārds Augle tēva vārds Kārļa
 Adrese: Apriņķis Valkas pagasts Mārxalnes sādža _____ iela Augļu

1. Ziņas par ģimenes sastāvu

Uzvārds, vārds tēva vārds (pilns)	Attiecības pret ģimenes galvu	Dzi- mums	Dzim- šanas gads, mēne- sis un diena	Nacio- nālī- tāte	Izglī- tība	Nodarbo- šanās, dienests vai cits iztikas avots	Darba vieta	Ziņas par inva- lidiem (invali- ditates grupa)	Atzīmes par izstāju- šamies no ģimenes sastāva un jaun- ieraduša- mies ģime- nes lo- cekļiem	Ziņas par skol- niekiem		Ziņas par promesotiem		
										Kādā māci- bas iestādē mā- cas	Atzīmes datums	No kura laika	Kada iemesla dēļ	Atgriešanās datums
b	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Berkulis Anete Kārļa	ģim. s.	1902.10.14	1902.10.14	latviete	līdzekļu pārvalde	lauksaimn.	Servā Saimn.							
Berkulis Pēteris Alfrēds	dēls	1914.11.1	1914.11.1	-	-							1940.13.10	1940.13.10	

5.

Būvju nosauk-
jamās, sain-
rūpniecība

Kārļa

Kārļa

Pēteris

Pēteris

**Oskars Kiudso (Kiudsons)
(1901- 1961)**

Mežos gan Igaunijas, gan Latvijas pusē pēckara gados bija nemierīgi. Alūksnes un Vastselīnas čekisti apvienoja spēkus latviešu nacionālo partizānu un igauņu mežabrāļu vajāšanai. Viņu uzmanības lokā atradās arī brāļu Berkuļu saimniecība, jo pavisam tuvu otrpus robežai Rammukas ciemā atradās mežabrāļu Oskara un Elmāra Kiudso mājas. Viņu bunkurs atradās mežā ļoti tuvu Latvijas robežai. Oskars Kiudso mežabrāļu gaitās bija no 1944.gada līdz arestam 1953.gada martā.

Elmārs Kiudso (Kiudsons)
(1909-1974)

Oskara Kiudso brālis. Arestēts
1952.gada 1.janvārī «Augurē».

Mārkalnes pagasta
Igaunijas pierobeža –
Rammukas ciems.

1934.gads

Igauņu mežabrāļa Arvo Pilda atmiņas:

“ Ciematā (Sakuti) viesojās arī igauņi no Latvijas, kurš bija pazīstams ar Kiudso. Viņš bija pusmūža vīrietis, kurš jau pašā sākumā dzīvoja mežā, tāpat kā Kiudso. Viņam vajadzēja būt Rūdfam Koemecam, viņš teica, ka ir gatavs palīdzēt ar pārtiku. Vēlāk rudenī mēs dzirdējām, ka viņš gāja bojā. Esot bijuši tikai trīs cilvēki bunkurā. Iespējams, ka Koemets palika, lai aizsargātu citu biedru atkāpšanos un pats krita. To teica Oskars Kiudso, kurš pazina tos, kuriem izdevās aizbēgt.

Tā kā klāt bija rudens un tuvojās ziema, sākām gatavot ziemas mītni. Mēs to izvēlējāmies netālu no Latvijas valsts meža purvā, kur uz saliņas auga priežu mežs. Egles mizu jumtam nesām tālu, lai koki neizceltos. Latvijā pie robežas viena izsūtītā saimniecība palika tukša, no kurienes dabūjām galdu un ķieģeļus un citu materiālu, kuru 2 km nakts tumšajā laikā mēs nesām uz muguras. Kādu dienu pie brāļiem Berkuļiem (Augurē), kur gatavojām degvīnu, ieradās latvietis. Viņš bija strādnieks valsts mežā un dzirdējis kladzienus no bunkura un ieradās paskatīties. Viņš deva vārdu, ka mūs neatklās.”

***Metsavendade Oskar Kiudsoo ja Arvo Pildi maapealne talvepunker Eesti-Läti piiril
1953. aasta märtsis.***

секретно -18
(гриф секретности)

Форма № 11-а
к п. п. 31, 62

Раздел 4
Тема 17-б
Рубрика б

5 апреля 1951
(дата события)

(место события)

Алукскенский р-н

Фонд 13

Опись № 1

Порядковый № 188

Дело № _____

Том № 5

Листы дела 52

Учено также по темам _____

БЕРКУЛИС Хелмутс Алфредович
1914 г.р. из х. Аугурч, Акавинского с/с
Бандитособник. Поддерживал
связь с бандитами Славомис
Алфредом и Трице Алфонсом.

Jau 1951.gada pavasarī Alūksnes un Vastselīnas čekisti turēja aizdomās Helmutu Berkuli par nacionālo partizānu atbalstīšanu, bet nevarēja to pierādīt. Taču darbojās arī slepenie ziņotāji, kuri ziņoja par katru brīvāk pateikto vārdu.

Liktenīgais brīdis pienāca 1951.gada vecgada naktī. Iepriekšējā dienā Helmuta Berkulis bija Alūksnē un ,būdams jautrā pirmsvētku noskaņā, izteicies, ka mājās igauņi jau būšot izkurinājuši pirti. Naktī uz 1952.gada 1.janvāri čekisti iebruka “Augurē” un aizturēja brāļus Berkuļus un Elmāru Kiudso. No svinību galda čekisti vēl pagrābuši lielu bļodu ar auksto gaļu un 5 litrus pašbrūvētā. Aizturēšanas laikā Elmārs Kiudso, Arvīds un Helmuta Berkuļi pamatīgi piekauti.

Visus trīs nogādāja Alūksnes iekšlietu daļā, kur virsnieki kopā ar kareivjiem apēda paņemto gaļu un izdzēra kandžu. Nākošajā dienā visi aizturētie aizvesti uz Vastselīnu. Brāļus Berkuļus atbrīvoja pēc 6 dienām pierādījumu trūkuma dēļ. Arestētais Elmārs Kiudso atzinies, ka aizturēšanas brīdī “Augurē” Oskars Kiudso atradies netālajā bunkurā. Pēc šādas atzīšanās Vastselīnas čekā notikusi neganta dienesta izmeklēšana, jo virsnieku dzeršanas pēc izgāzusies ilgi plānota mežabrāļu aizturēšanas operācija.

5. В ночь на 1-е января 1952 года, ОСИПОВ, вместе с лейтенантом ЛААС и заместителем начальника Вастселинского РО МГБ СССР капитаном МИРОНОВЫМ был послан ответственным для задержания бандитов на территории Алуксненского района, АССР - КИУТСОО Оскара и КИУТСОО Эльмара.

ОСИПОВ, вместе с переводчиком лейтенантом ЛААС, прибыв на территорию Алуксненского района АССР и в частности на хутор братьев БЕРКУЛИС, проживающих вблизи границы АССР с Вастселинским районом около дер. Раммука, с/сов. Пуула, задержали на этом хуторе КИУТСОО Эльмара. Произведя задержание ОСИПОВ и ЛААС избили до полусмерти как самого КИУТСОО Эльмара, а так же обоих братьев - БЕРКУЛИС.

- 3 -

8

После этого, забрав с собой КИУТСОО Эльмара и братьев БЕРКУЛИС, изъав у них на хуторе незаконно таз с холодцом и самогон, выехали в Алуксненский РО МГБ, где пропьянствовали целый день. Об этом может подтвердить ст. оперуполномоченный Алуксненского РО МГБ лейтенант МОИСЕЕВ.

После чего ОСИПОВ и ЛААС вместе с задержанными прибыли в Вастселинский РО МГБ, где последние содержались незаконно 6 дней. После чего КИУТСОО был арестован, а братья БЕРКУЛИС из-за недоказанности их преступления были ОСИПОВЫМ освобождены. На допросе КИУТСОО показал, что когда его задерживали у братьев БЕРКУЛИС в это время его брат - бандит КИУТСОО Оскар находился в бункере, недалеко от хутора БЕРКУЛИС. ОСИПОВ и ЛААС, вместо задержания бандита КИУТСОО Оскара, пропьянствовали и по их личной преступной бездеятельности, бандиту удалось скрыться.

Paldies par sadarbību Laimai Eglītei un Druvim Tomsonam!

Izmantoti materiāli no:

- **Latvijas Valsts arhīva**
- **Igaunijas Valsts arhīva**
- **Alūksnes zonālā valsts arhīva**

2021.

A.Ievedniece